

# Конституція як критерій істинної політики

## Діалог з ученим до чергової річниці прийняття Основного Закону України

*Наближається 23-я річниця Конституції України, і редакція звернулася до одного з постійних авторів газети Олексія Ющика (на знімку), публікації якого з питань Конституції завжди викликали інтерес у читачів. О. І. Ющик — знаний конституціоналіст і теоретик права, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, народний депутат України третього скликання, активний учасник прийняття Конституції України 1996 року.*



*не во гнев,  
Весьма старинное напомнить  
мненье:  
Что если голова пуста,  
То голове ума не придадут  
места.*

*Насамперед, чому діалог? Тому, що проблеми Конституції і політики самі по собі надто складні, щоб ускладнювати їх ще й науковим монологом. Чи не тому античний філософ Платон використав форму діалогу з Сократом для пояснення найскладніших речей? Стежачи за діалогом, читач отримує можливість краще зрозуміти висловлені думки, у цьому разі — ученого (У) та політика (П).*

*А оскільки автор не лише є вченим, а ще й мав нагоду бути в активній політиці у 1991—2000 рр., то йому значно легше зіставити політичні та наукові аспекти проблем конституції, ніж «рафінованому» вченому або «практичному» політику.*

*П.: — Деякі експерти називають обрання нового Президента України з трикратною перевагою над його попередником «електоральною революцією». Та чи не зарано це говорити про революцію попри нові обличчя у владі?*

*У.: — Поки що маємо тільки мирне повстання народу проти влади, яка знущала над ним упродовж останніх п'яти років. Терпець людей урвався, і на владну вершину виборці здійняли раніше далеку від політики людину.*

*І тут почалося те, що яскраво змальовано І. Криловим у байці «Парнас», яку саме зараз доречно нам усім нагадати (мова оригіналу):*

**Парнас**  
*Когда из Греции вон выгнали  
богов  
И по мирянам их делят  
поместья стали,  
Кому-то и Парнас тогда  
отмежевали;  
Хозяин новый стал насти  
на нем Ослов.  
Ослы, не знаю как-то знали,  
Что прежде Музы тут жиливали,  
И говорят: «Недаром нас  
Пригнали на Парнас:  
Знать, Музы свету надоели,  
И хочет он, чтоб мы здесь  
пели». —  
«Смотрите же, —  
кричит один, — не унывай!  
Я затаю, а вы не отставай!  
Друзья, робеть не надо!  
Прославим наше стадо  
И громче девяти сестер  
Подыдем музыку и свой  
составим хор!  
А чтобы нашего не сбили  
с толку братства,  
То заведем такой порядок  
мы у нас:  
Коль нет в чьем голосе  
ослиного приятства,  
Не принимает тех  
на Парнас». —  
Одобрели Ослы ослово  
Красно-хитро-сплетенно слово;  
И новый хор певцов такую  
дичь занес,  
Как будто тронулся обоз,  
В котором тысяча  
немазаных колес.  
Но чем окончилось  
разно-красиво пенье?  
Хозяин, потеряв терпенье,  
Их всех загнал с Парнаса  
в хлев.  
Мне хочется, невеждам*

*П.: — Сприймається як прозорий натяк...*

*У.: — Як ніхто, я далекий від того, щоб натякати, ніби народ (Хазяїн) завів на владний Парнас тих, у кого «голова пуста». Це більшою мірою стосується попередників, які, отримавши народну довіру п'ять років тому, зрештою виявилися «загнаними у хлів». І не так через те, що погано «співали» (хоча й це було), як через те, що влаштували на владному Парнасі «ослине приятство» виключно для таких само ненажерливих, як самі. Хоча те, що жадібність — порок, відомо навіть дітям...*

*Складніше зі «співачами». Наслухавшись упродовж кількох останніх тижнів на різноманітних телевізійних політичних шоу всіляких політиків, експертів, політологів із політтехнологами, журналістів, а заодно і окремих представників команди нового Президента, мимоволі створюються відчуття, ніби весь цей «хор» дружно «такую дичь занес, як будто тронулся обоз, в котором тысяча немазаных колес»... Та й у перших практичних заявах і кроках нової владної команди відчувається зневажливе: «Знать, музы свету надоели, и хочет он, чтоб мы здесь пели».*

*П.: — Справді, перші заяви і практичні кроки нової команди («розпуск» парламенту, внесені в Раду законопроекти та кадрові питання) викликали шквал критики саме з посиланнями на Конституцію. Пішли розмови про політичну доцільність, яка нехтує конституційною законністю.*

**Штатні політики враз стали юристами, а юристи соромливо оглядаються на політиків, чекаючи, що скаже Конституційний Суд, який давно заблукав між політичним і правовим «полями».**

*У.: — Як учений-конституціоналіст я не бачу проблеми конституційності указу про «розпуск» парламенту. Є проблема юридичної техніки видання указу, він справді оформлений недбало, точно так само, як і аналогічний указ 2014 р. про «розпуск» тодішнього парламенту. Та про конституційність того указу і про легітимність нині чинного складу парламенту автори звернуть до КС мовчати, бо ж виходять із своєї власної політичної доцільності. То, можливо, справа не у протиставленні законності й доцільності? Законність за визначенням не може бути недоцільною! Інша річ, коли конститу-*

*ційною законністю маніпулюють заради своєї вузько партійної доцільності всупереч доцільності суспільній. Тоді й Конституцію політики та надто політизовані юристи починають тлумачити маніпулятивно, виходячи зі своїх особистих інтересів і уподобань.*

*П.: — Ну, для політиків це, взагалі-то, природно; а як бути виборцям, на голови яких обвалюють лавини інформаційної політичної й конституційно-правової мішанини? Де критерій, за яким громадянам обирати свою позицію?*

*У.: — Конституція і є тим практичним критерієм, за яким слід оцінювати всіх без винятку політиків. Варто проаналізувати, які конституційні питання і як вирішувати пропонує конкретний політик, і все стане зрозумілим.*

*П.: — Не зовсім, оскільки, наприклад, зараз і «старі», і «нові» політики дружно виступають за скасування інституту депутатської недоторканності, а багато хто з них — ще й президентської та суддівської недоторканності. Як тут зрозуміти, хто «за народ», а хто «проти»? На мою думку, всі «проти», якщо відволікають увагу на дріб'язок, який людям і державі не принесе нічого, крім шкоди, замість того, щоб зосередити увагу на справді необхідних речах.*

*У.: — Так, коли йдеться про Конституцію як критерій оцінки політика, то мається на увазі комплексне ставлення до Конституції взагалі: і до її значення, змісту й цінності, і до її дотримання і розвитку. Поясню сказане. Почнемо з прийняття Конституції у 1996 році й ставлення до цього тодішніх глави держави Л. Кучми і Голови Верховної Ради України О. Мороза.*

*Перший розглядав нову Конституцію як інструмент власного панування в державі і підпорядковував свої дії досягненню саме такого її змісту, навіть призначив конституційний референдум на вересень 1996-го для прийняття свого варіанта Конституції. А з точки зору О. Мороза Конституція — це інструмент самоорганізації та самоуправління самих громадян. Я це напевне знаю, адже був на той час радником із правових питань Голови Верховної Ради України і добре пам'ятаю ту «конституційну ніч» із 27-го на 28 червня. Бачив, як О. Мороз тієї ночі кривився від болю, але довів засідання до завершення та позбавив країну «президентського» референдуму; і лише наступного дня після прийняття Конституції ліг у лікарню. Взагалі, важко уявити, чи пішла б Україна шляхом демократії, якби нав'язали в той час двопалатний парламент? Друга палата тоді й передбачалася як ключовий елемент для інструменту президентського панування.*

*П.: — Справді, схоже на те, що прийняття Конституції 1996 р. не дало змоги узурпувати владу президентській «гілці», завдяки чому ми не пішли по шляху російського (президентського) будівництва держави, а стали на європейський шлях. Але як тоді пояснити, що не О. Мороз став Президентом України на виборах 1999 р., а вдруге переміг Л. Кучма? А через кілька років Соціалістична партія практично зійшла з політичної арени? То що, О. Мороз «неправильний» політик? Але ж і президентство його опонента завершилося гаслами «Кучму — геть!»... Яким тут боком Кон-*

*ституція виявляється критерієм політики?*

*У.: — Мені, як соціалісту, відповісти на це запитання нескладно. Конституція України 1996 року — результат боротьби трудящих, в особі лівих політичних сил, із капіталістичною верствою населення, яка концентрувалася навколо державної влади у так звану партію влади. Перемогла остання насамперед через політичну неорганізованість трудящих, які звикли за радянських часів, що за них усе вирішить КПРС і тодішні профспілки під її керівництвом. А нові лідери лівого руху виявилися неготовими до свого лідерства. Причин цього багато, причому одна з них ментальна: «Де два українці, там три гетьмани». Ліві не змогли об'єднатися, а в СПУ до того ж не всі були соціалістами, в керівництві партії опинилися рудьковські, вінські, луценки тощо, котрі, зрештою, виявилися зрадниками і могильниками СПУ. Ці політичні помилки О. Мороза подарували можливості його ідейним опонентам надовго усунути партію з політичної арени, а його самого цинічно оббрехати і представити суспільству як неординарного політика. Знаючи цю людину особисто, можу сказати, що його порядності й розуму вистачить на всю незаплямовану молоду команду нового глави держави разом узятую, не кажучи вже про «команди» порошенків, януковичів, ющенкоїв тощо. З моєї точки зору, О. Мороз належить до тих, кого можна вважати моральним авторитетом народу, нарівні з такими визначними особистостями, як Б. Є. Патон, В. В. Щербицький, Л. К. Каде-нюк, Б. І. Олійник.*

*Вважаю доречним віддати належне Голові Верховної Ради України другого скликання саме у зв'язку з 23-ю річницею Конституції України, оцінивши його особистий історичний внесок у розвиток українського конституціоналізму. А щодо помилок, то не тільки звичайні люди помиляються, навіть в оточенні Ісуса Христа виявився зрадник; але це не стало на заваді йому бути моральним авторитетом людства впродовж тисячоліть, чого ніколи не досягнуть його зрадники і судді.*

*П.: — Справді, О. Мороз не лише забезпечив прийняття Конституції у 1996 році, а й на посаді керівника парламенту з перших днів прагнув впровадити її положення у життя, а далі брав активну участь у внесенні змін до неї у 2004-му для виправлення тих вад, які несла в собі президентсько-парламентська модель і на якій вказала практика, особливо наполягаючи на підвищенні ролі інституту місцевого самоврядування.*

*У.: — Аналіз тих конституційних змін і способів, у які вони проводилися в останні десяти років, лише яскраво демонструє справедливості визначення Конституції як критерію оцінки істинності політики. На словах усі «за народ», усі демократи й конституціоналісти.*

**А на ділі — Конституція без участі народу і не для його влади, це виключно владний «міжсобойчик» для олігархічного панування.**

*Кожен новий президент підлаштовує Конституцію і тих, хто її застосовує, під власне розуміння, підправляючи її у той чи інший бік.*

*П.: — Це, загалом, законо-*

*мірно для кожних нових політиків при владі, що вони прагнуть змінити конституційні умови її здійснення. Адже кожного щось не влаштовує в Основному Законі держави. Одному треба додати повноважень як главі держави, іншому — підправити відношення уряду з місцевою владою, третьому — посилити вплив на судову владу, четвертому — взагалі законсервувати курс руху держави в якийсь бік, позбавивши інших вибору. Але ж усі роблять зміни «в інтересах народу»? А Конституція — папір, який «стерпить усе»...*

*У.: — Таке ставлення, між іншим, також висвітлює політичне обличчя. Так може думати той політик, для якого Конституція — інструмент його панування. І навіть не політик, а сам «охоронець Конституції» Конституційний Суд, який час від часу стає «юридичним додатком» до політичного панування, ховаючи цю суть за нагородженням міркувань про «верховенство права».*

**Особливо коли йдеться про офіційне тлумачення положень Конституції України, за яким фактично відбувається зміна Конституції, тобто її порушення у неконституційний спосіб шляхом перебирання на себе КСУ повноважень законодавця чи, навіть, народу (нагадаємо, три розділи Конституції можуть змінюватися тільки рішенням всеукраїнського референдуму).**

*Таке враження, що у нас судді КСУ з науковими ступенями не розуміють, що таке тлумачення закону. Пояснимо інститут тлумачення популярно, щоб і неюристи зрозуміли. Тлумачення норми Конституції — це усунення її двозначності на користь якогось одного з двох значень.*

*Наприклад, у Конституції записали «казнить нельзя помиловать», забувши поставити кому. Глава держави звертається до КСУ за тлумаченням: так «казнить» чи «миловать»? А судді КСУ, замість того щоб сказати: це положення слід розуміти: «Казнить нельзя, помиловать», через те, що в іншому випадку фраза буде граматично викривлена, а нормальні люди так не говорять, починає мудрувати і видає щось таке: «Казнить, но можно и помиловать». У такому разі тільки трошки щось вигадали, а вийшла нова норма. Тепер замість однозначної заборони «казнить» судді створили для глави держави можливість діяти на його розсуд, тобто всупереч Конституції також і «казнить», а не тільки «миловать». Хто думає, що це надуманий приклад, може ознайомитися з цілком реальними рішеннями КСУ. Наприклад, у справі щодо внесення змін до Конституції України від 9.06. 1998 року. В ній КСУ встановив новий обов'язок парламенту повторно звертатися за висновком «у разі внесення в процесі розгляду у Верховній Раді України поправок до законопроекту». Відтак у статтю 159 Конституції додано слова: «Законопроект з внесеними до нього поправками», чим доповнюється гіпотеза конституційної норми; тобто КСУ змінює норму, а не тлумачить її. Це те саме, що найняти охоронця для дитини, а він почне її не тільки охоро-*



## ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

На Рівненщині  
вже друге місто  
обласного значення  
матиме статус центру ОТГ

Місто Острогож та Розвазька сільська рада отримали позитивні висновки від Рівненської ОДА про об'єднання. Відтак Острогож стане другим містом обласного значення на Рівненщині, яке створить ОТГ із сусідньою сільською громадою. Першим таким містом у регіоні став Вараш, який об'єднався із Заболоттвиською сільською радою. Розпорядженням виконувача обов'язків голови Рівненської обласної державної адміністрації Ігоря Тимошенка від 13 червня 2019 року № 544 затверджено висновки про відповідність проектів рішень Острогожської міської ради та Розвазької сільської ради Острозького району «Про добровільне приєднання до територіальної громади міста обласного значення» Конституції та законам України.

Об'єднання вигідне обом громадам, оскільки з'явиться можливість залучати кошти на розвиток ОТГ із державного бюджету. Зокрема, субвенції на розвиток інфраструктури, — каже директор Рівненського центру розвитку місцевого самоврядування Руслан Сивий. — Об'єднання відбудеться, і вже цієї осені утвориться Острогожська міська ОТГ.

Олександра ЮРКОВА.

Рівне.

Уперше обирають  
очільників  
об'єднаних громад

У шести новостворених об'єднаних територіальних громадах Чернігівщини 30 червня відбудуться перші вибори голів та депутатів рад.

Лідером за кількістю кандидатів на посаду голови є Борзна — тут зареєструвалися аж десять чоловік. Поборються за посаду теперішні міський і сільський голови, колишній голова районної державної адміністрації, самовисуванці.

Натомість у Вихвостівській ОТГ — усього один кандидат на посаду голови, і це — нинішній сільський голова. Восьмеро кандидатів — у приміській Киїнській ОТГ, у Хмільницькій — шестеро, у Новобілоуській — троє.

Василь ЧЕПУРНИЙ.

Чернігівська область.

Кар'єрні радники  
допомогли знайти роботу

Ці фахівці нині працюють у кожному місцевому підрозділі обласної служби зайнятості. Саме вони допомагають зорієнтуватися на ринку праці та знайти прийнятне місце роботи. Кар'єрний радник під час індивідуальної бесіди з клієнтом уважно вислухає та врахує побажання людини щодо вакансій, її професійний та освітній рівень, досвід роботи тощо, повідомив директор обласного центру зайнятості Василь Олешук.

Кар'єрний радник проконсультує, як оминати чи усунути перешкоди під час пошуку місця праці, домовиться з роботодавцем про зустріч, супроводжуватиме весь процес працевлаштування, за потреби порадить та організує зустріч із фахівцями служби зайнятості інших напрямів (наприклад, щодо можливості навчання чи підвищення кваліфікації, відкриття власної справи, участі у тренінгах, семінарах тощо).

Шукач роботи та кар'єрний радник підписують спільний індивідуальний план надання послуг, а безробітні — план працевлаштування.

Цьогоріч завдяки роботі кар'єрних радників служби зайнятості Тернопільщини 4571 безробітний знайшов прийнятне місце праці. З компенсацією роботодавцем єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування працевлаштувано 209 осіб. Одноразово допомогу з безробіття для організації підприємницької діяльності отримали 20 осіб.

Надія МИКОЛАЙЧУК.  
Тернопіль.

няти, а й виховувати. Воно, може, й було б корисно, та стаття 19 Конституції України забороняє КСУ створювати або змінювати конституційні норми. Отже, тлумачення самого Конституційного Суду уже виявляється таким, що не відповідає Конституції України.

**П.:** — Але що робити з недосконалістю окремих положень Конституції? Не можна ж залишати їх як привід для політико-правових конфліктів! Змінювати Конституцію так чи інакше потрібно, і тут політики мають пріоритет перед юристами. Як казав колись Маркс, не людина існує для закону, а закон існує для людини. *Не народ для Конституції, а Конституція для народу.* І для політиків, які повинні жити за Конституцією та виражати інтереси народу!

**У.:** — Конституція — стратегічний закон держави, тому її зміни не повинні залежати від примх тих або інших політиків.

Має сформуватися необхідність конституційних змін, причому не абстрактна, а конкретна необхідність. Лише такі зміни досягнуть своєї реалізації. А нерелевантні вигадки, такі як внесення положень про «курс на вступ до НАТО» тощо, залишаються на папері, доки їх не викинуть із Конституції реальні політики або народ.

Чи сформувалася необхідність змінення чинної Конституції? З моєї точки зору, відповідь має бути позитивна. По-перше, не вирішене головне протиріччя, закладене в Конституцію (як результат тієї боротьби, про яку було сказано вище), а саме — між високим рівнем прав і свобод, передбачених нею, та недосконалою системою влади, яка неспроможна забезпечити гарантування цих прав і свобод. Саме в цій системі влади такі «кадри», як У. Супрун та інші, плюють на Конституцію і нищать вітчизняну медицину, економіку, освіту, науку, культуру, продовжують війну і грабують народ України... І в цьому разі Конституція якраз і виступає найкращим і чітким критерієм істинної політики можновладців і тих, хто їх підтримує. Чи не тому вони спотворили своїми змінами Конституцію так, що зараз жоден юрист не обгрунтує легітимність і легальність десятків її положень (щодо інституту прокуратури тощо).

**Є нагальна необхідність забрати повноваження змінення Конституції від Президента, парламенту і Конституційного Суду та віддати його народу, як єдиному джерелу влади, ухваливши на всеукраїнському референдумі нову редакцію чинної Конституції України.**

Є нагальна необхідність забезпечити реальну охорону Конституції від спроб її ревізії державними структурами і надто активними політиками, передавши цю охорону і право змінення такому органу народовладдя, як *Всеукраїнські установчі збори*, сформовані з числа депутатів рад усіх рівнів, у тому числі Верховної Ради

України, у кількості приблизно 2,5—3 тисячі делегатів від усіх регіонів країни. Як це зробити — тема окремої розмови, але це справа досить проста і не потребує особливих фінансових витрат. Головне, щоб у команди нового Президента України вистачило політичної волі реалізувати свої обіцянки щодо народовладдя і законності в державі. А «нові-старі» розмови про «двопалатний парламент» є надуманими. Утворення другої палати парламенту не тільки не розв'яже головну суперечність чинної Конституції, негарантиючи у самій змішаній моделі держави, а навпаки, ще більше заплує її, оскільки у систему «стримувань-противаг» вводиться додатковий елемент (який, між іншим, належить утримувати платниками податків). Україні давно уже вистачає й однієї палати... **Народові потрібна проста й ефективна державна влада, а не нагромадження надуманих структур для його грабунку, потрібні народні обранці, а не «народні оббиранці»...**

**П.:** — Але ж якщо люди обрали депутата, то довіряють йому! Були і нині є депутати, які чесно виконують свій обов'язок перед виборцями. Так само, як завжди були і є порядні судді, прокурори, слідчі, чиновники. Звідки ж тоді стільки нечесних у владі? На мій погляд, причина у тій *політичній системі*, в якій формується та здійснюється влада. І Конституція є частиною цієї системи. Очевидно, щось треба «підправити в консерваторії», як казав один гуморист... Чого не вистачає нашій політичній системі, так це *партиїності*. У нас «партиї» багато, а справжніх партій немає. Однією з перших і останніх була Соціалістична партія, про яку вже згадано.

**Проблема політичної України — це проблема партійного будівництва, яку ще мало хто бачить, але яка постане найближчим часом на повний зріст.**

**У.:** — Цілком правильно. Якщо, як казав Маркс, людина є продукт обставин, то треба *обставини зробити людськими*. Це не каламбур, а методологічний постулат, який і пояснює необхідність змінити політичну систему для того, щоб вона змінила людей і створила справжніх політиків, а не політичних ляльок олігархії. Заклики «починати з себе» є обманом, що має на меті не дати людям об'єднуватися проти олігархічної влади. Тільки об'єднання в партії на *ідеологічних* засадах дасть змогу відповісти на запитання Л. Кучми: «Що ми будемо?». Чи не дивним видається той будівничий, який не знає, що він буде?

**П.:** — А якщо партій буде хоча б стільки, скільки існує основних ідеологій, то як у цьому ідеологічному плюралізмі визначитися, яку Україну будемо? Адже у кожного будівничого буде своя «будівля», та ще й із дуже «розмитими» обрисами. Наприклад, від команди нового глави держави лунають розмови про «лібертаріанство», а що це таке — кожний розумій по-своєму. Цьому сприяє ст. 15 чинної Конституції, за якою суспільне життя

грунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. Чого-чого, а «багатоманітності» у нас хоч відбавляй. Так «збагатоманітнили», що лунають уже заклики «зшивати країну». Суспільству *не вистачає єдності*. Це було зрозуміло вже п'ять років тому, коли ми пропонували проект нової редакції Конституції — *Народну Конституцію* — для ухвалення на *всеукраїнському референдумі* за ініціативою громадян. Там було записано: «Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах національної єдності і громадянського миру, а також економічної, політичної, ідеологічної та культурної багатоманітності». Тодішній Президент, який пропонував «жити по-новому», пішов своїм шляхом — і наслідки ми бачимо, хоч він і далі йде туди само під гаслами «За ЄС і НАТО!». Народові цей політик не довіряє... То чи повинен народ довіряти йому?

**У.:** — Цей приклад досить наочно підтверджує висновок про Конституцію як критерій *істинної* політики. Життя показало *необхідність* саме такої конституційної норми. Що вона означає? Що *необхідним* для України стає визначення *національної ідеї*, яка об'єднає людей навколо неї. Парадоксально звучить, але національна ідея визначена ще в Конституції у 1996 році. А наші політики ходять навколо і «не помічають слона», хоч ця ідея лежить на поверхні — у ст. 1 Конституції України: «Україна — суверенна, демократична, соціальна, правова держава». Яка ще національна ідея потрібна? Чи, може, ми уже її реалізували? Позбавилися зовнішнього управління, народ — єдине джерело влади, усе населення зможе й шчасливе, конституційна законність і право панують на кожному кроці? Створити таку державу — це і є *національна ідея*, навколо якої може й повинен об'єднатися народ. Як кажуть, «спасіння потопаючих є справа рук самих потопаючих». Сам народ тільки й зможе реалізувати свою національну ідею, а не політичні «доброзичливіці», для яких «державна — це я!». І першим об'єднаним для людей фактором повинна стати Народна Конституція (нова редакція чинної Конституції України).

**П.:** — Я переконався, що для оцінки істинності тієї або тієї політичної сили та її політики (а останнім часом з'являються нові й нові партії) Конституція є надійним і досить певним критерієм. Лакмусовим папірцем має стати формула демократії: «Народ — Конституція — влада», яка повинна замінити спотворену її формулу «Народ — влада — Конституція». Саме за цією останньою формулою досі вибудовувалася система влади в суспільстві конституційно закріпленим правам людини і громадянина.

Не забуваймо, що Конституція України 1996 р. ухвалена парламентом «від імені Українського народу — громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу». Про це належить пам'ятати політикам щодня, а суспільству в чергові річниці Конституції про це їм нагадувати.

## Єврейська спільнота зацікавлена в майданчику для дискусій

У Херсоні єврейська громада повертає собі провідну роль у житті міста. Так було, власне, і до революції, коли тут працювали аж 24 синагоги, а 38 відсотків населення становили саме євреї. Тепер їх менше, але громада знову багато в чому перша. Першою вона у 1992 році самоорганізувалася, першою створила свою школу «Хабад» («мудрість»), «розуміння», «знання», добродійну фундацію «Хесед Шмуель» (допомога, благодіяння праведника Шмуеля), відродила синагогу, яку за СРСР примудрилися перетворити на... витверезник. І помітну роль у втіленні в життя цих проектів завжди відігравав педагог Віталій Бронштейн.

Саме він багато років поспіль був директором етнічної школи «Хабад», давши путівку в доросле життя тисячі з лишком учнів, котрі досі його люблять і пам'ятають. Пішовши на пенсію, Віталій Абрамович і далі бере активну участь у житті громади, обстоюючи її інтереси, зокрема як публіцист

регіональних медіа — своїм гострим пером. «У єврейської громади Херсона є власний сайт, і він також доволі популярний. Але немає спільної трибуни для обміну думками в межах хоча би півдня України. Колись в Одесі друкувалася газета «Шомрей Шабос» («Слався субота»), яка висвітлювала життя єврейських об'єднань на Одещині, Херсонщині та Миколаївщині, — згадає Віталій Бронштейн. — Та через нестачу коштів цей тижневик нині не виходить — у нашому духовному житті з'явилася прогалина. Пам'ятаю, свого часу «Голос України» також певний час видавав актуальний додаток «Єврейський вісник». Грошей тоді, якщо чесно, було обмаль, тож передплачували його один-єдиний екземпляр. І «пускали по руках», щоразу зачитуючи до дір. Можливо, настав час відродити його — адже потреба в майданчику для дискусій та оприлюднення новин нікуди не зникла.



Активіст єврейської громади Херсона Віталій Бронштейн.

Єврейська громада Херсона однозначно за таке видання. Питання лише в тому, якою мовою воно говоритиме з читачами. Адже іврит та ідиш в Україні нині мало хто знає. Тож додаток для національної меншини міг би бути «муль-

тимовним». Або виходити українською, яка для членів херсонської єврейської громади давно стала другою рідною.

Сергій ЯНОВСЬКИЙ.

Херсон.

Фото автора.